

BARNEOMBUDET

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep

0030 OSLO

Deres ref:	Vår ref:	Saksbeh:	Arkivkode:	Dato:
	11/01445-2	Berit Landmark	008;O;PLAN	29.2.2012

Høring - NOU 2011: 13 Når sant skal skrives

1. Innledning

Barneombudet viser til høringsbrev av 30.08.2011 om juryordningen.

Barneombudet skal i henhold til lov og instruks arbeide for at barns behov, rettigheter og interesser blir tatt tilbørlig hensyn til på alle samfunnsområder. Ombudet skal særlig følge med på at lovgivning til vern om barns interesser blir fulgt, og at norsk rett samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barnets rettigheter.

Barneombudet støtter i hovedsak meddomsrettsfraksjonens synspunkter. Vi er opptatt av at skyldspørsmålet i straffesaker må begrunnes, og at begrunnelsen må formuleres og formidles samtidig med avgjørelsen. Barneombudets oppfatning er at det er av sentral betydning at avgjørelsesprosessen foregår innenfor rammene av juridisk veiledning.

Vi begrenser oss til å understreke noen av momentene som har betydning for barneperspektivet. Videre begrenser vi oss her til å uttale seg om barneperspektivet i de straffesaker der barn er involvert som pårørende eller fornærmede. På grunn av kapasitetshensyn kommenterer vi kun en liten del av juryutvalgets uttalelser, og kun på et overordnet nivå.

2. Barnets beste

Konvensjonens artikkel 3 nr 1 og 2: Barnets beste

- Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.*
- Partene påtar seg å sikre barnet den beskyttelse og omsorg som er nødvendig for barnets trivsel, idet det tas hensyn til rettighetene og forpliktelsene til barnets foreldre, verger eller andre enkeltpersoner som har det juridiske ansvaret for ham eller henne, og skal treffe alle egnede, lovgivningsmessige og administrative tiltak for dette formål.*

Barneombudet mener at et av konvensjonens grunnleggende prinsipper, prinsippet om barnets beste, i seg selv er et argument for meddommerfraksjonens forslag. Det er uten tvil til barns beste å få tilgang på tilstrekkelig med informasjon om alle forhold som berører barnet. Barn som er pårørende eller fornærmet i en straffesak har behov for begrunnelse for skyldspørsmålet, da dette vil utgjøre en sentral del av barnets virkelighetsoppfatning og forestillingsverden.

Videre deler Barneombudet det synet som andre høringsinstanser uttrykker: at en juridisk veiledning i forståelsen av loven og dens begreper må skje under prosessen mot avklaring av skyldspørsmålet. Det er til barnets beste at tenkningen underveis i prosessen kvalitetssikres. Det er også til barnets beste å påse at de riktige hensyn blir tatt i forkant av avklaring av skyldspørsmålet.

En utdyping av dette følger nedenfor.

3. Barns rett til rehabilitering og restituering

Konvensjonens artikkel 39: Barns rett til rehabilitering og restituering

Barn har rett til at ansvarlige myndigheter treffer alle egnede tiltak for å fremme fysisk og psykisk rehabilitering og sosial reintegrering av et barn som har vært utsatt for enhver form for vanskjøtsel, utnyttning eller misbruk; tortur eller enhver annen form for grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff; eller væpnede konflikter. Slik rehabilitering og reintegrering skal finne sted i et miljø som fremmer barnets helse, selvrespekt og verdighet.

Barn som er pårørende eller fornærmet i en straffesak har behov for en form for bearbeiding, restituering eller rehabilitering. Barn er sårbare i sin utviklingsprosess, og har et særskilt behov for informasjon om forhold som vedrører dem. En begrunnelse for avgjørelsen av skyldspørsmålet er informasjon som veier tungt i denne sammenhengen, og kan være vesentlig for et barns muligheter til å forstå og erkjenne det som har skjedd. Dette har igjen betydning for barnets bearbeidelsesprosess, og dermed barnets mulighet for restituering og gjenoppretting av egenverd og verdighet.

4. Barns rett til å bli hørt

Konvensjonens artikkel 12: Barns rett til å gi uttrykk for sin mening

- 1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å gjøre danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.*
- 2. For dette formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett.*

I alle straffesaker er det vesentlig at prosessen er ryddig, troverdig og tillitvekkende. Straffesaker der voksne er tiltalt for å ha begått kriminelle handlinger mot barn er særskilt komplekse. Bevissituasjonen er gjerne spesielt komplisert, og beskrivelsene av de påståtte handlingene kan være voldsomme. Disse momentene utfordrer lekfolk i vesentlig grad. Man kan som lagrettedlem bli opptatt av hvordan tiltalte fremstår, og om det virker som om han eller hun er i stand til å utføre de beskrevne handlingene. Videre kan lekfolk i slike

sammenhenger bli utfordret på egne prosesser som gjør det vanskelig å ta innover seg at det er mulig for noen voksne å utføre uhyrlige handlinger mot barn. Grensen mellom *hva man vurderer som sannsynlig* og *hva man synes om personen man har foran seg* kan bli flytende. En jurist har med sine juridiske tankekonstruksjoner verktøy for å sortere inntrykk og synspunkter i slike prosesser. Et krav om begrunnelse av en avgjørelse kan motvirke at det fattes beslutninger som i for stor grad bygger på personlige antakelser, og som dermed skygger for barnets stemme.

Barnet er den svake aktøren i en verden preget av voksne strukturer. Ut fra alder og modenhet uttaler barnet seg og forteller sin historie på måter som skiller seg fra voksnes kommunikasjonsmønstre. Noen barn har store vansker med å fortelle sin historie. Andre barn er for små til at deres historie blir fortalt av dem selv. Atter andre formidler med mange ord hva de har opplevd. Uansett kommunikasjonsmønster og -stil hos det enkelte barn, skiller mønsteret alltid seg fra den voksne aktørens mønster. Og det vil alltid være en risiko forbundet med denne forskjellen - i enkelte tilfeller kan det være enklere for lekfolk å knytte større lit til den voksnes forklaring enn barnets, uten annen begrunnelse enn en personlig idé om at de synes at den voksne virker mer troverdig.

Barnet i en straffesak står ofte i en lojalitetskonflikt, uansett om det er som pårørende eller som fornærmet. Et barn kan nære sterk lojalitet til gjerningspersonen. Dette fordrer en særskilt kompetanse når det gjelder samtalen med barnet. En samtale med et barn påvirkes alltid av barnets tilknytning til de voksne som er involvert i saken. Dette må medlemmer av retten kjenne til, og gi betydning i saker der barn er involvert.

Barnets rett til å bli hørt krever at de voksne rundt barnet legger til rette for at barns stemme får plass. Dette fordrer at den avgjørende myndigheten ikke lar den voksnes stemme overskygge barnets stemme. Et krav om begrunnelse av avgjørelsen vil stille strengere krav til hvert enkelt rettsmedlems vurderinger. Et krav om begrunnelse vil også gjøre det mulig for barnet og barnets talsperson å danne seg en mening om hvorvidt barnet faktisk har blitt hørt.

Vennlig hilsen

Reidar Hjermann
barneombud

Berit Landmark
rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk, og har derfor ingen underskrift.